

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาอาจมีเป้าหมาย เทคนิค วิธีการ หลักการทางจิตวิทยาที่แตกต่างกันบ้าง แต่มีสิ่งหนึ่งที่เหมือนกันดังที่ จริยา (2546) กล่าวไว้ว่า จุดมุ่งหมายพื้นฐานของการจัดการศึกษา คือ การจัดการให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด แต่ปัจจุบันการจัดการศึกษา ยังไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ ซึ่งเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น จำนวนผู้เรียนในชั้น มากเกินไป ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ ผู้สอนไม่มีเวลาเพียงพอในการเอาใจใส่ผู้เรียน ผู้สอนไม่เข้าใจ ธรรมชาติของผู้เรียน ดังนั้นเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามจุดมุ่งหมายจึงจำเป็นต้องเพิ่ม ประสิทธิภาพในการจัดการ ซึ่งวิธีหนึ่งคือการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาและใช้อย่างมีระบบ เช่น การประยุกต์เทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการเรียนการสอน การประยุกต์ระบบ การสื่อสารโทรคมนาคมมาอำนวยความสะดวกในการจัดการศึกษารูปแบบต่าง ๆ การประยุกต์ ดาวเทียมเพื่อการสื่อสารให้สามารถใช้ในการจัดการศึกษา จะเห็นว่าเทคโนโลยีมีความสำคัญ ในการจัดการศึกษา ดังเช่น Tickt (1970: 108 อ้างถึงใน เอกวิทย์, 2545) ได้กล่าวถึง ความสำคัญ ของเทคโนโลยีการศึกษาว่าไม่ว่าเป็นเทคโนโลยีการศึกษาประเภทใดก็ตามต่าง มีบทบาทที่สำคัญ ต่อระบบการศึกษาคือ ทำให้การเรียนการสอน การจัดการศึกษามีความหมายมากขึ้น สามารถ ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้การจัดการศึกษาดังอยู่บนรากฐานของวิธีการ ทางวิทยาศาสตร์ ช่วยให้การจัดการศึกษา มีพลังมากขึ้น ทำให้การเรียนรู้อยู่แค่เอื้อม ช่วยให้เกิด ความเสมอภาคทางการศึกษา งานด้านเทคโนโลยีการศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสนับสนุน การจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย

คุณภาพของงานเทคโนโลยีการศึกษาขึ้นกับองค์ประกอบหลายประการ เช่น วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ ปรัชญา นโยบาย แผนงาน การบริหารและการจัดการ สภาพแวดล้อม ผู้ใช้บริการ และนักเทคโนโลยีการศึกษา หากวิเคราะห์อย่างรอบคอบแล้วพบว่าองค์ประกอบที่เกี่ยวกับ นักเทคโนโลยีการศึกษาสำคัญที่สุด ดังที่ ขวัญหญิง (2543) กล่าวว่านักเทคโนโลยีการศึกษา มีบทบาทหน้าที่สำคัญ ยิ่งต่อการจัดการศึกษา ในฐานะผู้จัดระบบการศึกษา ผู้ออกแบบ ผู้ผลิต

ผู้ที่เกี่ยวข้องและใช้สื่อ รวมทั้งบริหาร วิจัย บริการและให้คำปรึกษา ในสถาบันการศึกษา หน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ทุกระดับ และทุกประเภททั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งสอดคล้องกับที่ ชัยยงค์ (2528) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาอยู่ที่การช่วยกำหนดระบบการวางแผนการผลิตและการใช้สื่อการสอนการพิจารณาคุณภาพของเนื้อหาและประสบการณ์ที่จะถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียน เพื่อจะได้ให้ผู้เรียนรับรู้และเปลี่ยนพฤติกรรม ได้มากที่สุด

ด้วยเหตุนี้รัฐจึงได้ระบุให้เทคโนโลยีการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 9 ซึ่งเป็นหมวด โดยตรงที่ว่าด้วยเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 63 – 69 มีสาระสำคัญคือ ประการแรก รัฐต้องจัดโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศช่องทางและสื่อโทรคมนาคม เพื่อการศึกษา ประการที่สองรัฐต้องจัดให้มีโครงสร้าง และหน่วยงานเฉพาะเพื่อรับผิดชอบด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และประการที่สามรัฐต้องส่งเสริมบุคลากรทางการศึกษาตลอดทั้งประชาชนให้มีขีดความสามารถในการผลิตและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในยุคสังคมข่าวสาร ในการแสวงหาความรู้และการศึกษาตลอดชีวิต

มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ

มาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำให้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

มาตรา 67 รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา การผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคน สำนักรนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (2542)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าเทคโนโลยีการศึกษามีความสำคัญต่อวงการศึกษามาก ดังนั้นนักเทคโนโลยีการศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในหน่วยงานให้สอดคล้องกัน

แต่ปัจจุบัน วรัท (2548) กล่าวไว้ว่า เมื่อกล่าวถึงนักเทคโนโลยีการศึกษาแล้ว ผู้คนส่วนมากจะนึกถึงภาพคนที่กำลังสะพายกล้องถ่ายรูป จัดห้องประชุม คนดูแลเครื่องเสียงในงานต่าง ๆ ฯลฯ แต่ในความเป็นจริงแล้วบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษา มีขอบเขตกว้างขวางกว่าที่ได้กล่าวมาข้างต้น ซึ่งสอดคล้องกับ สาโรจน์ (2534) กล่าวว่าแนวคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับนักเทคโนโลยีการศึกษาของคนนอกวงการเทคโนโลยีการศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานจะมี 5 กลุ่ม 1) กลุ่มที่เข้าใจบทบาทนักเทคโนโลยีการศึกษาว่าทำงานอย่างไร แต่ไม่สนับสนุน ไม่คัดค้าน 2) กลุ่มที่เข้าใจบทบาทนักเทคโนโลยีการศึกษาว่าทำงานอย่างไร แต่ไม่ให้ทำ ไม่สนับสนุน 3) กลุ่มที่เข้าใจบทบาทนักเทคโนโลยีการศึกษาว่าทำงานอย่างไร และสนับสนุน 4) กลุ่มที่ไม่เข้าใจบทบาทนักเทคโนโลยีการศึกษาว่าทำงานอย่างไร แต่สนับสนุน 5) กลุ่มที่ไม่เข้าใจบทบาทนักเทคโนโลยีการศึกษาว่าทำงานอย่างไร และไม่สนับสนุน นอกจากนี้ นักเทคโนโลยีการศึกษา บางคนยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับบทบาท หน้าที่และประสิทธิภาพการทำงานของนักเทคโนโลยีการศึกษา ประกอบกับลักษณะงานด้านเทคโนโลยีการศึกษาในแต่ละหน่วยงานก็แตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นกับนโยบาย งบประมาณ สถานที่ตั้ง สภาพแวดล้อม การสนับสนุนจากแหล่งชุมชน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่ประสบปัญหาดังกล่าวเพราะมีงบประมาณ มีนโยบาย มีการสนับสนุนจากชุมชน มีที่ตั้ง และมีหลักสูตรท้องถิ่นเป็นของตัวเอง

แนวทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของนักเทคโนโลยีการศึกษาข้างต้น ส่วนหนึ่งคือการศึกษาว่าบุคลากรในหน่วยงานมีความคิดเห็นต่อบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาอย่างไร เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้แก้ปัญหเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกัน และข้อมูลดังกล่าวยังเป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การปฏิบัติงาน การพัฒนาศักยภาพของนักเทคโนโลยีการศึกษาและการกำหนดคุณสมบัติในการสรรหาบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา เรื่อง ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเรื่องต่าง ๆ ที่คาดว่าจะได้รับดังนี้คือ

1. เป็นแนวทางในการวางแผน การผลิต การพัฒนาและการคัดเลือกบุคลากรด้านเทคโนโลยีการศึกษาได้อย่างตรงความต้องการ
2. สามารถนำผลการวิจัยไปแก้ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของนักเทคโนโลยีการศึกษา ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานโสตทัศนศึกษา เจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 และเขต 2
2. กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 19 คน หัวหน้างานโสตทัศนศึกษา 19 คน เจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา 19 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 19 คน รวม 76 คน จาก 19 โรงเรียน
3. ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษายาทาบทานักเทคโนโลยีการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายงานด้านการออกแบบ การพัฒนา การใช้ การจัดการ การประเมินผล และบทบาททางด้านคุณธรรม จริยธรรม

นิยามศัพท์

1. ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดด้วยเหตุผล รวมทั้งแนวโน้มในการกระทำของบุคลากรที่มีต่อบทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี

2. บุคลากร หมายถึง บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่อไปนี้

- 2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาที่รับผิดชอบงานด้านเทคโนโลยีการศึกษาภายในโรงเรียน
- 2.2 หัวหน้างานโสตทัศนศึกษา
- 2.3 เจ้าหน้าที่โสตทัศนศึกษา
- 2.4 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานโสตทัศนศึกษาภายในโรงเรียน

3. บทบาทของนักเทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง หน้าที่ แนวทางที่พึงกระทำ หรือ พฤติกรรมอันพึงคาดหวังใน ด้านการออกแบบ การพัฒนา การใช้ การจัดการ การประเมินผล ทางด้านเทคโนโลยีการศึกษา ตลอดจนด้านคุณธรรมและจริยธรรม

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี คือ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ จัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ แบ่งเป็นสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต 1 และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต 2